REPUBLIKA SLOVENIJA
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Železna cesta 16, 1000 Ljubljana
T: 080 81 80
E: gp@zagovornik-rs.si

Številka: 050-28/2021/2
Datum: 30. 9. 2021

Zadeva: PREDLOG ZA NEUVEDBO OCENE DISKRIMINATORNOSTI PREDPISA (38. člen ZVarD)

Opis bistvenih elementov zadeve: Zagovornik načela enakosti je dne 19. 8. 2021 prejel pisanje pobudnice, ki na Zagovornika naslavlja korespondenco – svoje e-sporočilo, ki ga je med drugim naslovila tudi na Konfederacijo sindikatov javnega sektorja Slovenije ter njihov odgovor.

Pobudnica v svojem e-sporočilu zatrjuje, da je Zakon o spremembi in dopolnitvah Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS-V), Uradni list RS, št. 84/18 diskriminatoren in protiustaven. Zadeva se dotika vseh javnih uslužbencev v celotnem javnem sektorju, teh pa ni majhno število.

Kot sporen navaja naslednji odstavek 16. člena ZSPJS:
(4) *Javni uslužbenec oziroma funkcionar, ki napreduje v višji plačilni razred v naziv oziroma v višji naziv, pridobi pravico do plače v skladu z višjim plačilnim razredom, pridobljenim nazivom ali višjim nazivom 1. decembra leta, v katerem je napredoval.*

Izpostavi svoj primer in pojasni, da je prejela Obvestilo ARRS o napredovanju in Aneks k pogodbi o zaposlitvi, citirano: »Javni uslužbenec, ki s 1.4.2021 napreduje v višji plačilni razred, pridobi pravico do plače v skladu z višjim plačilnim razredom s 1.12.2021«.

Pobudnica zastavi vprašanje, na katerem ne-razumnem temelju pa je delodajalec pridobil pravico, da zadrži izplačevanje plače po višjem plačilnem razredu – za 1-11 mesecev.

Pobudnica meni, da je ZSPJS-V diskriminatoren do javnih uslužbencev in jih postavlja v neenak položaj pri izplačilu plač po plačilnih razredih, v katere so razvrščeni (tekom leta).

Iz odgovora Konfederacije sindikatov javnega sektorja Slovenije med drugim izhaja, da so preučili vprašanje, ki se nanaša na pravico do plače v skladu z višjim plačnim razredom, v katerega javni uslužbenec napreduje z dnem 1.4.2021, pravico do plače iz naslova višjega plačnega razreda pa pridobi s 1. decembrom istega leta. Pobudnici so pojasnili, da je navedena določba posledica varčevalnih ukrepov, ki se nanašajo na zamik izplačila iz naslova napredovanj v plačne razrede in nazive oziroma višje nazive, ki izhaja iz naslednjih predpisov:

- 7. člen Zakona o ukrepih na področju plač in drugih stroškov dela v javnem sektorju za leto 2015 (Uradni list RS, št. 95/14) – za leti 2015 in 2016

- 4. Zakon o ukrepih na področju plač in drugih stroškov dela za leto 2017 in drugih ukrepih v javnem sektorju (Uradni list RS, št. 88/16) – za leti 2017 in 2018

- Zakon o spremembi in dopolnitvah Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (ZSPJS-V), Uradni list RS, št. 84-4122/2018, ki je navedeni varčevalni ukrep določil kot trajni z ZSPJS tako kot izhaja iz prvega odstavka tega sporočila.

V Konfederaciji sindikatov javnega sektorja Slovenije menijo, da glede določbe četrtega odstavka 16. člena težko zatrjujejo diskriminatornost, saj bi bilo težavno dokazovati osebne okoliščine, ki so pogoj za diskriminacijo, je pa ta določba zagotovo negativna posledica varčevalnih ukrepov iz preteklih let, ki je postala trajna »rešitev« in prerasla v anomalijo v plačnem sistemu javnih uslužbencev.

Skladno z 38. členom Zakona o varstvu pred diskriminacijo (ZVarD) Zagovornik, če oceni, da je kakšen zakon ali drug predpis diskriminatoren, o tem lahko obvesti predlagatelja postopka za oceno ustavnosti in zakonitosti ali z zahtevo začne postopek za oceno ustavnosti oziroma zakonitosti predpisa ali splošnega akta, izdanega za izvrševanje javnih pooblastil.

Razlogi za izvedbo ocene diskriminatornosti: /

Razlogi proti izvedbi ocene diskriminatornosti:

Zagovornik v postopku po 38. členu ocenjuje predpis zgolj z vidika svoje pristojnosti, to je z vidika morebitne diskriminatornosti zaradi osebnih okoliščin, ne pa tudi z drugih vidikov – na primer skladnosti z ustavo RS ali drugimi predpisi. Slednje je v pristojnosti Ustavnega sodišče RS.

Definicija diskriminacije je vsebovana v 4. členu ZVarD, skladno s katero diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti.

Pri diskriminaciji mora biti specifična osebna okoliščina odločilen razlog za slabšo obravnavo. Gre za prirojene ali pridobljene osebne značilnosti, lastnosti, stanja ali statuse, ki so praviloma trajno in nerazdružljivo povezani z določenim posameznikom in njegovo osebnostjo, zlasti identiteto ali pa jih posameznik ne spreminja zlahka. Mednje, skladno s 1. členom ZVarD, štejejo spol, narodnost, rasa ali etnično poreklo, jezik, vera ali prepričanje, invalidnost, starost, spolna usmerjenost, spolna identiteta in spolni izraz, družbeni položaj, premoženjsko stanje, izobrazba ali katera koli druga osebna okoliščina.

Za obstoj diskriminacije je nujen obstoj naslednjih elementov diskriminacije: osebna okoliščina, poseg v človekovo pravico, svoboščino, drugo pravico, pravni interes ali ugodnost, prikrajšanje v primerjavi z drugimi posamezniki ali skupinami v primerljivem položaju, vzročna zveza med osebno okoliščino in obravnavo, ki je je predlagatelj deležen, odsotnost izjem od prepovedi diskriminacije.

V obravnavani zadevi Zagovornik ugotavlja, da prvi element diskriminacije — to je osebna okoliščina smislu ZVarD — ni podan. Predlagateljica ga niti ne zatrjuje, mogoče je sklepati, da je skupina posameznikov, ki je po njenem mnenju diskriminirana, pravzaprav celotna skupina javnih delavcev oz. uslužbencev, saj določba četrtega odstavka 16. člena ZSPJS velja za javne uslužbence. Predlagateljica tudi ne navede, v primerjavi s kom naj bi bila ta skupina delavcev diskriminirana. Status delavca – kot na primer zaposleni v javnem ali zasebnem sektorju ali pa položaj javnega uslužbenca ne sodita v sfero osebnih okoliščin posameznika, kakor jih opredeljuje ZVarD. Osebne okoliščine posameznika ali posameznice so namreč predvsem tiste lastnosti, ki so prirojene, so danost in jih posameznik ne more spremeniti oziroma od njega ni mogoče zahtevati, da jih spremeni. To so na primer spol, spolna usmerjenost, rasa, narodnost, barva kože, materni jezik, država izvora in podobno. Poleg prirojenih pa so osebne okoliščine v smislu ZVarD tudi tiste lastnosti, ki so pridobljene, a jih posameznik ne more

spremeniti (npr. starost, invalidnost, nosečnost, starševstvo, družinski status, zakonski stan) oziroma se jim odreči, ker so tako zelo povezane z njegovo identiteto (npr. vera ali prepričanje).

Osebne okoliščine so torej tiste lastnosti posameznika, ki so nespremenljive. Iz navedenega je razvidno, da ZVarD ne varuje prav vseh lastnosti posameznikov ali posameznic, temveč so varovane samo tiste osebne okoliščine, ki so povezane s posameznikovo identiteto. To ne pomeni, da problematika, ki jo pobudnica izpostavlja, ni relevantna in da dvom v ustreznost ureditve ni upravičen, vendar ne gre za tematiko, ki bi sodila v pristojnost Zagovornika.

Glede na navedeno se predlaga, da se postopek ocene diskriminatornosti ne uvede.

Predlagateljica:
Sergeja Oštir
Samostojna svetovalka Zagovornika

Izpolni predstojnik Zagovornika:

Postopek se: - ~~Uvede~~ **- Ne uvede**

Miha Lobnik
ZAGOVORNIK NAČELA ENAKOSTI

Poslano:
- zbirka dok. gradiva.